

C. O. proti Německu, rozsudek ze dne 17. 9. 2024 - Presumpce nevinny

Stěžovatel: C. O.

Žalovaný stát: Německo

Číslo stížnosti: 16678/22

Datum: 17.09.2024

Článek Úmluvy: čl. 6 odst. 2

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: dohoda o vině a trestu, nestranný soud, presumpce nevinny, spravedlivý proces

Český právní řád: čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod
§ 2 odst. 2, § 30 odst. 1, § 175a a násl. zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

Významnost: 2

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č. 2/2025

C. O. proti Německu, rozsudek ze dne 17. 9. 2024

Autorský komentář

(společně též k rozsudku ze dne 15. 2. 2024, Krátky proti Slovensku, stížnost č. 35025/20):

Rozsudky ve věcech C. O. proti Německu a Krátky proti Slovensku jsou dalšími příspěvky do judikatury Evropského soudu pro lidská práva, které se zabývají jistě stále aktuální problematikou presumpce nevinny a požadavkem na nestrannost postupu soudu v trestních věcech více obviněných, které nejsou zpravidla projednávány ve společném řízení. Záměrně byly vybrány rozsudky Soudu, které se odlišují jednak okolnostmi případu, ale především právními závěry o porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy.

V prvním z citovaných rozsudků Soud (mimo jiné) rozhodl, že „sporná tvrzení“ obsažená v odůvodnění rozsudků vnitrostátních (německých) soudů neměla žádný škodlivý vliv na předjímání rozhodnutí o vině, a z tohoto důvodu tak nebyl porušen princip presumpce nevinny (rozsudek ze dne 17. 9. 2024, C. O. proti Německu, č. 16678/22).

V druhém rozsudku naopak Soud konstatoval, že „sporná tvrzení“ učiněná vnitrostátním (slovenským) soudem nebyla omezena na popis „stavu podezření“ stěžovatele, ale představovala ho jako osobu, která se dopustila trestných činů, a celkový způsob a kontext, v němž byla tato prohlášení učiněna, tudíž představovaly riziko, že nebudou pochybnosti o tom, že stěžovatel předmětné trestné činy spáchal (rozsudek ze dne 15. 2. 2024, Krátky proti Slovensku, stížnost č.

Z pohledu české právní úpravy a aplikační praxe jsou oba rozsudky přínosné v tom smyslu, že demonstrují, jakým konkrétním způsobem jsou Soudem aplikovány závěry obsažené v jeho předchozí judikatuře (srov. zejména rozsudky ze dne 16. 2. 2021, Meng proti Německu, č. 1128/17; ze dne 27. 2. 2014, Karaman proti Německu, č. 17103/10; ze dne 25. 11. 2021, Mucha proti Slovensku, č. 63703/19; ze dne 23. 2. 2016, Navalnyy a Ofitserov proti Rusku, č. 46632/13 a 28671/14), a v rozhodovací praxi Soudního dvora Evropské unie (srov. zejména jeho rozsudek ze dne 18. 3. 2021, Pometon proti Komisi, C-440/19 P). V této souvislosti je třeba též připomenout rozhodovací praxi Nejvyššího soudu, která na uvedenou judikaturu navazuje (srov. zejména usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2023, sp. zn. 5 Tdo 459/2023, uveřejněné pod č. 10/2024 Sb. rozh. tr.).

Ve vztahu k rozsudku ve věci C. O. proti Německu lze zmínit především závěry Soudu obsažené v bodu 70 rozsudku, ze kterých vyplývá, že pokud trestní soudy v písemných vyhotoveních rozsudků stěžovatele označily za „samostatně stíhanou osobu“, zdůraznily tím, že nerozhodují o vině stěžovatele, ale v souladu s vnitrostátní úpravou trestního řízení posuzují pouze trestní odpovědnost spoluobviněných, jichž se předmětné řízení týkalo, tedy osob odlišných od stěžovatele. Naproti tomu Soud v rozsudku Krátky proti Slovensku shledal, že trestní soud ve svém rozsudku výslovně označil stěžovatele za člena zločinecké skupiny zapojené do trestné činnosti, když jeho plné jméno bylo součástí dohody o vině a trestu. Při vyhlášení rozhodnutí ani v jeho písemném vyhotovení však nebylo uvedeno, že stěžovatel byl „stíhán samostatně“ nebo že se trestní soud v předmětném trestním řízení zabýval výhradně posouzením trestní odpovědnosti spoluobviněného (srov. bod 17 tohoto rozsudku).

(zpracoval JUDr. Petr Škvain, Ph.D.)

SKUTKOVÝ STAV

Stížnost se zabývá trestním řízením proti dvěma osobám, které byly uznány vinnými spácháním trestných činů společně se stěžovatelem a/nebo účastenstvím na trestných činech, které spáchal jako jeden z hlavních pachatelů, byť sám nebyl shledán vinným. Stěžovatel podle čl. 6 odst. 2 a čl. 8 Úmluvy vznáší otázku, zda prohlášení, která o něm byla uvedena v soudních rozhodnutích, porušila jeho právo na presumpci neviny a právo na respektování soukromého života.

I. Pozadí případu: „CUM-EX“ podvod

Stěžovatel byl jedním ze skutečných majitelů a držitelem podílu soukromé německé banky (dále jen „W-Bank“) s osobní odpovědností. V letech 2014–2019 byl také předsedou dozorčí rady. Banka byla zapojena do „Cum-Ex“ skandálu, rozsáhlého daňového podvodu, v němž byly neoprávněně získány objemné daňové přeplatky z podílů na zisku. Po jejich odhalení zahájilo státní zastupitelství společné řízení proti několika osobám. Průběžně bylo odhaleno zapojení mnoha dalších osob. Proti stěžovateli a dalším devíti osobám bylo v souvislosti s W-Bank zahájeno samostatné řízení.

II. Trestní řízení proti M. S. a N. D.

Později bylo zahájeno samostatné řízení proti M. S. a N. D., kteří spolupracovali s vyšetřovacími orgány a přiznali, že byli spolu s dalšími osobami (včetně stěžovatele) zapojeni do podvodných transakcí W-Bank. Během soudního řízení byl stěžovatel v postavení svědka, avšak nevypovídal s odkazem na právo neobviňovat sám sebe. V dané době nebyl obžalován.

Krajský soud shledal dne 18. 3. 2020 M. S. vinným deseti skutky krácení daně (jako spolupachatele se stěžovatelem) a jedním skutkem účastenství na krácení daně (se stěžovatelem jako jedním z hlavních pachatelů). Dále shledal N. D. vinným pěti skutky účastenství na krácení daně (se

stěžovatelem jako jedním z hlavních pachatelů). Nařídil také zabavení majetku W-Bank ve výši 176 milionů EUR odpovídající získaným přeplatkům.

Písemné vyhotovení rozsudku proti M. S. a N. D. obsahovalo rozsáhlá skutková zjištění, a to i ve vztahu ke stěžovateli. U každého trestného činu, který spáchali, soud podrobně popsal i zapojení stěžovatele, kterého označil za „samostatně stíhanou osobu“ (*gesondert Verfolgter; separately prosecuted person*). Popsáno bylo mimo jiné, že stěžovatel věděl o fungování „Cum-Ex“ podvodu, spolu s dalšími osobami jej naplánoval a podepisoval daňová přiznání s přeplatky, přestože věděl, že nebyla odvedena žádná daň a případné vrácené přeplatky budou získány nezákonně.

Při kvalifikaci jednání M. S. a N. D. krajský soud hodnotil též zapojení stěžovatele jako spolupachatele a jako jednoho z hlavních pachatelů, přičemž ho označil za „samostatně stíhanou osobu“. Uvedl například, že stěžovatel se do jednání zapojil způsobem odpovídajícím pachateli, spolu s dalšími osobami se dopustil trestného činu daňového podvodu podle čl. 370 odst. 1 alinea 1 daňového řádu, přičemž jednal úmyslně a protiprávně (*rechtswidrig*) a nebylo nezbytné posuzovat jeho zavinění (*Schuld*), konkrétně ve vztahu k otázce, zda nemohl jednat v právním omylu (*Verbotsirrtum*).

Spolkový soudní dvůr (*Bundesgerichtshof*) zamítl podaná odvolání. Stěžovatele ve svém rozhodnutí taktéž označoval za „samostatně stíhanou osobu“. Stěžovatel podal dne 20. 10. 2021 ústavní stížnost s tím, že rozhodnutí ho předčasně vylicila jako viníka, čímž bylo porušeno jeho právo na presumpci neviny. Argumentoval, že jeho pověst a veřejné mínění o něm byly vážně poškozeny předtím, než soud proti němu vůbec začal, čímž byla porušena jeho osobnostní práva. Ústavní soud stížnost odmítl z důvodu nepřijatelnosti.

III. Trestní řízení proti C. S.

S., držitel podpisového oprávnění W-Bank, byl dne 1. 7. 2021 odsouzen za krácení daně v souvislosti s „Cum-Ex“ podvodem. Písemné vyhotovení rozsudku obsahovalo zjištění o zapojení stěžovatele do trestných činů spáchaných C. S. Označován byl soudem za „samostatně stíhanou osobu“.

IV. Trestní řízení proti stěžovateli

Stěžovatel byl dne 1. 7. 2022 obžalován z krácení daně. Krajský soud proti němu zahájil řízení, avšak dne 24. 7. 2024 ho zastavil, neboť stěžovatelův zdravotní stav vylučoval jeho postavení před soud. Rozhodnutí zatím není pravomocné, neboť stěžovatel i státní zástupce ho napadli stížností.

Související právo a praxe

I. ZÁKONNÝ RÁMEC

Podle německého trestního práva musí být pro shledání trestní odpovědnosti kumulativně splněny tři podmínky. Zaprvé musí obviněný naplnit skutkovou podstatu trestného činu, zahrnující jednání či opomenutí (*actus reus*), a to úmyslně či z nedbalosti (*mens rea*). Zadruhé musí jednat protiprávně, tedy bez okolností vylučujících protiprávnost. Zatřetí musí být zjištěna „vina“ (*Schuld*), tedy že byl schopen rozeznat protiprávnost svého jednání a podle toho se řídit. Jeho vina nebude zjištěna například, pokud nevěděl, že jeho čin je protiprávní a nemohl se omylu vyvarovat (právní omyl).

Jako spolupachatel může být odsouzen, jednal-li společně s další osobou veden společným úmyslem. Účastenstvím na trestném činu spáchaném jinou osobou může být shledán vinným, pokud této osobě (hlavnímu pachateli) úmyslně pomáhal s protiprávním jednáním. Ve vztahu k hlavnímu pachateli musí být zjištěno naplnění skutkové podstaty trestného činu a protiprávnost jednání, nikoli však jeho vina (*Schuld*) – omezená akcesorita účastenství ve smyslu judikatury Spolkového ústavního soudu.

Několik ustanovení trestního řádu stanovuje, že obsah písemného vyhotovení rozsudku proti osobě zapojené do trestného činu není závazný pro soudní řízení proti jiné osobě zapojené do tohoto trestného činu. Například § 155 ve spojení s § 264 stanovuje, že rozhodnutí trestního soudu se vztahuje pouze ke zde uvedeným trestným činům a osobám označeným v obžalobě. Podle § 261 soud rozhoduje podle svého volného uvážení založeného na důkazech provedených v hlavním líčení, tedy nikoli na základě jiného řízení.

II. JUDIKATURA SPOLKOVÉHO ÚSTAVNÍHO SOUDU

Ve svém rozhodnutí ze dne 27. 1. 2023, sp. zn. 2 BvR 1122/22, které se taktéž týkalo „Cum-Ex“ případu (viz Schmid proti Německu, č. 25095/23, dosud nerozhodnuto), Spolkový ústavní soud uvedl, že ve složitých trestních řízeních není vždy možné, aby soudy rozhodly o všech obviněných zároveň. Rozhodl, že složitost řízení v případě „Cum-Ex“ opodstatňovala vedení několika samostatných soudních řízení, neboť jediný rozsáhlý proces proti všem obviněným by neúměrně zatěžoval méně důležité osoby zapojené do věci příliš dlouhým řízením.

Judikoval dále, že aby mohla být osoba shledána vinnou účastenstvím na trestném činu, je nezbytné ustanovit hlavního pachatele, který se vědomě dopustil protiprávního jednání. V kontextu věci „Cum-Ex“ nepostačuje, aby trestní soudy pouze obecně popsaly jednání hlavního pachatele, aniž by ho identifikovaly. Pro ustanovení jeho vědomého jednání je jeho identita nezbytná, zvláště důležité jsou jeho profesní status a znalost daňové legislativy.

III. JUDIKATURA SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE (dále jen „SDEU“)

Ve svém rozsudku ze dne 5. 9. 2019 [AH a další (presumpce nevin), C-377/18], SDEU uvedl, že pokud jeden z obviněných uzavřel dohodu o vině a trestu, mohla tato dohoda uvádět informace o dalších obviněných, kteří jsou stíháni v samostatném trestním řízení, pokud jsou tyto informace nezbytné pro účely ustanovení trestní odpovědnosti osoby, která dohodu uzavřela, a zároveň je z formulace zřejmé, že tyto další osoby jsou stíhány v samostatném trestním řízení a jejich vina dosud nebyla prokázána.

Ve svém rozsudku ze dne 18. 3. 2021 (Pometon proti Komisi, C-440/19 P, bod 63) s odkazem na judikaturu Soudu (konkrétně rozsudek ze dne 27. 2. 2014, Karaman proti Německu, č. 17103/10, body 64–65) SDEU uvedl, že ve složitých trestních řízeních týkajících se několika osob, o nichž nelze rozhodnout ve společném řízení, mohou být informace o účasti dalších osob, o nichž může být později rozhodováno samostatně, nutné pro posouzení viny osoby, proti níž je řízení vedeno. V takovém případě by se soudy měly omezit na uvedení pouze těch informací, které jsou nezbytné pro ustanovení trestní odpovědnosti obviněného. Odůvodnění rozhodnutí musí nadto formulovat tak, aby se vyhnuly předčasnému posouzení viny dalších osob, o nichž není řízení vedeno, aby neohrožily spravedlivé posouzení obžaloby v samostatném řízení.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

I. ROZSAH PŘÍPADU

38. Soud poznamenává, že stěžovatel ve svém vyjádření uvedl, že jeho právo na presumpci nevin bylo porušeno nejen výše zmíněnými rozsudky krajského soudu z 18. 3. 2020 (viz body 14–16) a Spolkového soudního dvora ze dne 28. 7. 2021 (viz body 17–16), ale také prohlášeními v rozsudku krajského soudu ze dne 13. 12. 2022 v trestním řízení proti H. B., daňovému právníkovi, zapojeného do „Cum-Ex“ (viz body 6 a 7). Namítl, že uvedené dále narušuje jeho právo na presumpci nevin a představuje další porušení tohoto práva.

39. Podle Soudu tato nová námitka nepředstavuje doplnění jeho původní stížnosti podané dne 30. 3.

2022. Spadá tudíž mimo rozsah projednávané stížnosti (viz obdobně rozsudek ze dne 3. 2023, Pirtskhalava a Tsaadze proti Gruzii, č. 29714/18, bod 36; a rozhodnutí ze dne 6. 4. 2004, Skubenko proti Ukrajině, č. 41152/98).

II TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODSTAVCE 2 ÚMLUVY

40. Stěžovatel namítl, že tvrzení o jeho zapojení do trestných činů spáchaných M. S. a N. D. uvedená v písemném vyhotovení rozsudku krajského soudu ze dne 18. 3. 2020 a Spolkového soudního dvora ze dne 28. 7. 2021 byla předčasným vyslovením jeho viny. Odkázal přitom na čl. 6 odst. 2 Úmluvy, jenž zní:

„Každý, kdo je obviněn z trestného činu, se považuje za nevinného, dokud jeho vina nebyla prokázána zákonným způsobem.“

A. K přijatelnosti

I. Zneužití práva podat stížnost

41. Vláda uvedla, že stěžovatel ve své stížnosti opakovaně použil nesprávný překlad rozsudků vnitrostátních soudů. Konkrétně nepravdivě tvrdil, že rozsudky obsahovaly zjištění o jeho vině (*Schuld*), přestože vnitrostátní soudy ve skutečnosti tato zjištění neučinily. Podle vlády bylo přinejmenším uvěřitelné, že se stěžovatel pokusil Soud zmást.

42. Stěžovatel popřel, že by jakoukoli část rozsudků záměrně nesprávně přeložil. Argumentoval, že problémem v projednávané věci není překlad, ale rozdíl mezi významem slova „vina“ v německém trestním právu a podle Úmluvy.

43. Soud považuje nařčení vlády za námitku, že stížnost by měla být odmítnuta pro zneužití práva podat stížnost podle čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy.

44. Soud připomíná, že stížnost může být odmítnuta pro zneužití práva stížnosti podle tohoto ustanovení mimo jiné, pokud je podána na základě nepravdivých údajů se záměrem oklamat Soud (viz rozsudek ze dne 5. 10. 2000, Varbanov proti Bulharsku, č. 31365/96, bod 36; rozsudek ze dne 12. 5. 2015, Gogitidze a ostatní proti Gruzii, č. 36862/05, bod 76, s dalšími odkazy; a rozsudek ze dne 4. 2023, Gashi a Gina proti Albánii, č. 29943/18, bod 32). Stěžovatelé musí informace uvádět pravdivě a jejich právní názor nesmí omezovat popis skutkového stavu. V projednávaném případě absentují dostatečné indicie, že stěžovatel Soudu vědomě podal zavádějící informace. Soud má za to, že námitka vlády proti stěžovatelově použití slova „vina“, by měla být posouzena při přezkumu obsahu a významu vnitrostátních rozhodnutí napadených stěžovatelem (viz bod 65 níže).

45. Předběžná námitka vlády je proto zamítnuta.

2. Další důvody nepřijatelnosti

46. Soud shledává, že stížnost není zjevně neopodstatněná, ani nepřijatelná z jiného důvodu uvedeného v čl. 35 Úmluvy. Musí proto být prohlášena za přijatelnou.

B. K věci samé

1. Tvrzení stran

(a) Stěžovatel

47. Stěžovatel namítl, že vnitrostátní soudy podrobně popsaly jeho jednání a záměry, přestože neměl

možnost tato tvrzení odmítnout či vyvrátit. Navíc jeho jednání i právně posoudily. Byť neučinily žádná zjištění ve vztahu k jeho „vině“ (*Schuld*) ve smyslu německého trestního práva, podrobně popsaly, že splnil všechny zbývající základní podmínky trestní odpovědnosti (viz body 25–28). Jasně vyjádřily svoje mínění, že je vinen, nikoli pouze svoje podezření, že spáchal předmětné trestné činy. Navíc soudy při popisu jeho zapojení do trestných činů používaly silné výrazy – opakovaně uvedly, že jsou „přesvědčeny“, nikdy nepoužily slova „údajně“ či „údajný“. Zbytečně také odhalily jeho identitu. Celkově zašly mnohem dál, než bylo nezbytné pro stanovení trestní odpovědnosti M. S. a N. D., kteří již přijali odpovědnost za své jednání a spolupracovali s úřady. Ve srovnání s tím použil krajský soud mnohem opatrnější formulace, když o něm hovořil ve svém rozsudku proti C. S. (viz bod 20).

48. Stěžovatel dále trval na tom, že pro ochranu jeho práva na presumpci nevinu není dostačující, že ho vnitrostátní soudy ve svých rozsudcích označily za „samostatně stíhanou osobu“. Jakákoli ochrana poskytnutá tímto výrazem byla nakonec přehlušena množstvím skutkových zjištění s právním posouzením jeho tvrzeného zapojení do trestných činů a silnými výrazy použitými vnitrostátními soudy. Pro ochranu jeho práva na presumpci nevinu by byla nezbytná přítomnost dalších procesních záruk, konkrétně použití mírnějšího jazyka a jasné vyjádření, že jeho vina bude rozhodnuta až v samostatném trestním řízení vedeném proti němu. S odkazem na rozsudek SDEU ze dne 5. 9. 2019 ve věci AH a další (viz bod 36) namítl, že trestní soudy výslovně nezmínily presumpci nevinu, ani jinak nevyjádřily, že o jeho vině může být rozhodnuto pouze v řízení vedeném přímo proti němu.

49. Ve světle presumpce nevinu považuje stěžovatel za problematické, dojde-li k odsouzení za účastenství na trestném činu dříve, než je rozhodnuto o vině hlavního pachatele, jako tomu bylo v projednávané věci.

50. Stěžovatel argumentoval, že sporná tvrzení narušila spravedlivost (probíhajícího) trestního řízení vedeného proti němu, neboť zjištění trestních soudů v řízení proti M. S. a N. D. byla závazná pro soud projednávající jeho případ, čímž bylo *de facto* předběžně rozhodnuto o výsledku jeho trestní řízení.

(b) Vláda

51. Podle vlády není samotná skutečnost, že o M. S. a N. D. bylo rozhodnuto v samostatném řízení důvodem k obavám. Vzhledem ke složitosti případů „Cum-Ex“ a množství osob v nich obviněných by nebylo možné vést jediné společné řízení. M. S. a N. D. patřili k několika málo obviněným, kteří se přiznali ke své účasti na podvodných transakcích. Krátce nato proto bylo z organizačních důvodů a v zájmu procesní ekonomie rozhodnuto, že budou obžalováni samostatně. Rozhodnutí bylo též v souladu se zásadou rychlosti řízení danou německým právem (viz bod 33).

52. Dále vláda v podstatě argumentovala, že při absenci zjištění stran stěžovatelovy „viny“ (*Schuld*) podle německého trestního práva, bylo možné od počátku vyloučit porušení jeho práva na presumpci nevinu. Otázka presumpce nevinu podle čl. 6 odst. 2 Úmluvy totiž vyvstává, pokud bylo předčasně rozhodnuto o trestní odpovědnosti. Ta je posuzována podle vnitrostátního práva, přičemž podle toho německého je „vina“ (*Schuld*) pouze jednou z několika prvků nezbytných pro stanovení trestní odpovědnosti (viz body 25–28). Zdůraznila přitom, že trestní soudy se vyvarovaly učinění zjištění o „vině“ (*Schuld*) stěžovatele.

53. Vláda dále uvedla, že trestní soudy ve svých rozsudcích označením stěžovatele za „samostatně stíhanou osobu“ jasně vyjádřily, že ve věci není obžalovaný a o jeho vině (trestní odpovědnosti) nebude v řízení proti M. S. a N. D. rozhodováno. S odkazem na rozsudek Soudu ze dne 31. 10. 2017, Bauras proti Litvě (č. 56795/13, bod 54), argumentovala, že použitím tohoto výrazu se trestní soudy v nejvyšší možné míře vyvarovaly vzbuzení dojmu, že předčasně rozhodují o vině (trestní odpovědnosti) stěžovatele.

54. Trvala také na nezbytnosti vyjádření stěžovatelova zapojení do trestných činů spáchaných M. S. a N. D. Aby mohl být M. S. shledán vinným krácením daně jako spolupachatel, trestní soudy musely ze zákona zjistit, že jednal společně s další osobou (stěžovatelem) podle společného plánu, který společně vytvořili (viz bod 30). Aby mohli být M. S. a N. D. shledáni vinnými účastenstvím na krácení daně, trestní soudy musely zjistit, že další osoba (stěžovatel) úmyslně a protiprávně spáchala krácení daně jako jeden z hlavních pachatelů (viz bod 31). K těmto zjištěním soudy musely dospět bez ohledu na to, že se již M. S. a N. D. ke svému zapojení do trestných činů přiznali. V této souvislosti vláda zdůraznila, že trestní soudy neučinily žádná zjištění nad rámec absolutně nezbytného pro stanovení viny M. S. a N. D., a neformulovaly ani žádné nepodložené domněnky o stěžovatelově zapojení do trestných činů.

55. Pokud stěžovatel odkazoval na rozsudek proti C. S. (viz bod 20), nelze jej srovnávat s věcí M. S. a N. D., neboť C. S. byl shledán vinným krácením daně jako jeden z hlavních pachatelů (nikoli pouze jako účastník), takže postačovalo použití mírnějších vyjádření o stěžovatelově zapojení.

56. Vláda dodala, že nebylo zjištěno, že by vyjádření v písemných vyhotoveních rozsudků trestních soudů narušila celkovou spravedlivost (probíhajícího) trestního řízení proti stěžovateli. V této souvislosti zdůraznila, že zjištění trestních soudů v řízení proti M. S. a N. D. nebyla právně závazná pro trestní soud projednávající stěžovatelův případ. Tomu zákon ukládá, aby učinil vlastní zjištění a dospěl k vlastním závěrům na základě důkazů provedených v řízení proti stěžovateli (viz bod 32).

2. Posouzení soudem

(a) Obecné zásady

(i) Obecné zásady o presumpci nevin

57. Soud připomíná, že presumpce nevin zakotvená v čl. 6 odst. 2 Úmluvy je jedním z prvků spravedlivého trestního procesu, který je vyžadován podle odst. 1 téhož ustanovení (viz mezi mnoha dalšími rozsudky ze dne 27. 2. 1980, Deweer proti Belgii, č. 6903/75, bod 56; ze dne 10. 2. 1995, Allenet de Ribemont proti Francii, č. 15175/89, bod 35; a ze dne 29. 4. 2014, Natsvlishvili a Togonidze proti Gruzii, č. 9043/05, bod 103). Článek 6 odst. 2 zakazuje předčasné vyjádření názoru soudu, že osoba „obviněná z trestného činu“ je vinná předtím, než byla její vina prokázána zákonným způsobem (viz mezi mnoha dalšími rozsudek ze dne 25. 3. 1983, Minelli proti Švýcarsku, č. 8660/79, bod 37; a rozsudek ze dne 8. 4. 2010, Peša proti Chorvatsku, č. 40523/08, bod 138). Vztahuje se také na vyjádření jiných veřejných činitelů o probíhajícím trestním vyšetřování, která ve veřejnosti vzbuzují dojem, že je podezřelý vinen, a předjímají posouzení věci příslušným soudem (viz Allenet de Ribemont, cit. výše, bod 41; rozsudek ze dne 10. 10. 2000, Daktaras proti Litvě, č. 42095/98, body 41–43; a rozsudek ze dne 26. 3. 2002, Butkevičius proti Litvě, č. 48297/99, bod 49).

58. Soud dále připomíná zásadní rozdíl mezi vyjádřením, že někdo je pouze podezřelý ze spáchání trestného činu, a jasným prohlášením, že daný trestný čin spáchal, aniž by bylo učiněno konečné odsuzující rozhodnutí. V této souvislosti Soud zdůrazňuje důležitost volby slov veřejnými činiteli vyjadřující-li se předtím, než byla osoba souzena a shledána vinnou konkrétním trestným činem (viz Daktaras, cit. výše, bod 41; rozsudek ze dne 3. 10. 2002, Böhmer proti Německu, č. 37568/97, bod 56; a rozsudek ze dne 23. 10. 2008, Khuzhin a ostatní proti Rusku, č. 13470/02, bod 94). Přestože má v této souvislosti způsob použití jazyka zásadní význam, Soud dále upozornil, že posouzení, zda tvrzení veřejného činitele porušilo princip presumpce nevin, musí být učiněno v kontextu konkrétních okolností, za nichž bylo sporné tvrzení učiněno (viz Daktaras, cit. výše, bod 43; rozsudek ze dne 28. 4. 2005, A. L. proti Německu, č. 72758/01, bod 31; a rozsudek ze dne 24. 1. 2017, Paulikas proti Litvě, č. 57435/09, bod 55). Je-li vzata v úvahu povaha a kontext konkrétního řízení, nemusí být rozhodující ani použití nešťastných výrazů. V judikatuře Soudu je několik případů, v nichž

nebylo shledáno porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy, přestože jazyk použitý vnitrostátními orgány a soudy byl zkritizován (viz rozsudky velkého senátu ze dne 6. 2024, Nealon a Hallam proti Spojenému království, č. 32483/19 a 35049/19, body 150 a 176; ze dne 12. 7. 2013, Allen proti Spojenému království, č. 25424/09, bod 126; a v nich odkazovanou judikaturu).

(ii) Zásady o vyjádřeních v souběžně probíhajícím trestním řízení proti spolupachateli

59. Soud připomíná, že k porušení principu presumpce neviny může teoreticky dojít také předčasným vyjádřením viny podezřelého v rozsudku proti samostatně stíhanému spoluobviněnému (viz rozsudek ze dne 27. 2. 2014, Karaman proti Německu, č. 17103/10, bod 42).

60. Soud v minulosti akceptoval, že ve složitých trestních řízeních proti více obviněným, kteří nemohou být stíháni společně, může být pro posouzení viny těch, jejichž věc je projednávána, nezbytné použití informací o zapojení dalších osob, o nichž může být rozhodováno samostatně později. Trestní soudy musí co nejpřesněji zjistit skutkové okolnosti případu relevantní pro posouzení trestní odpovědnosti obviněného a prokázané skutečnosti nemohou předkládat jako pouhá tvrzení či podezření. To se týká i skutkových zjištění vztahujících se k zapojení dalších osob. Pokud takové skutečnosti musí uvést, měly by se soudy vyhnout sdělení více informací, než je nezbytné pro posouzení trestní odpovědnosti osob obžalovaných v projednávané věci (viz Karaman, cit. výše, bod 64; viz také obdobně ve vztahu k čl. 6 odst. 1 rozsudek ze dne 2. 2016, Navalnyy a Ofitserov proti Rusku, č. 46632/13 a 28671/14, bod 99; rozsudek ze dne 25. 11. 2021, Mucha proti Slovensku, č. 63703/19, bod 58; rozsudek ze dne 16. 2. 2021, Meng proti Německu, č. 1128/17, bod 47; a rozhodnutí ze dne 17. 10. 2023, Alarich proti Německu, č. 37027/20, bod 11. Viz také rozsudek SDEU ve věci Pometon proti Komisi, bod 63...).

(b) Použití obecných zásad na projednávanou věc

61. Soud poznamenává, že přípravné řízení týkající se „Cum-Ex“ transakcí souvisejících s W-Bank bylo zpočátku vedeno jako společné řízení proti mnoha obviněným a státní zastupitelství se pak rozhodlo zahájit samostatné řízení pouze proti M. S. a N. D. a podat proti nim obžalobu dříve než proti ostatním obviněným, včetně stěžovatele (viz body 11 a 12). Bere dále v potaz důvody státního zastupitelství pro vyloučení věci ze společného řízení, konkrétně složitost a rozsah „Cum-Ex“ případu a skutečnost, že věc proti M. S. a N. D. byla díky jejich přiznání připravena na obžalobu dříve, než věci ostatních obviněných (viz bod 11). Rozhodnutí o vyloučení věci ze společného řízení též bylo v souladu s povinností zrychlit trestní řízení danou německým právem (viz bod 33), jakož i právem M. S. a N. D. na spravedlivý proces v přiměřené lhůtě podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Soud tudíž neshledává důvod považovat toto rozhodnutí za neopodstatněné (viz obdobně Bauras, cit. výše, bod 54).

62. Soud shledává, že Krajský soud a Spolkový soudní dvůr v písemných vyhotoveních rozsudků proti M. S. a N. D. nejenže podrobně popsaly jednání a záměry stěžovatele po skutkové stránce, ale také je právně posoudily. Trestní soudy především zjistily, že stěžovatel naplnil základní prvky (*actus reus* a *mens rea*) trestného činu, z něhož byl obviněn (krácení daně), a učinil tak protiprávně (viz body 14–17). Zjistily tudíž, že naplnil dvě ze tří základních podmínek nezbytných pro stanovení trestní odpovědnosti podle vnitrostátního práva (viz body 25–28).

63. Soud musí zhodnotit, do jaké míry jsou sporná tvrzení předčasným vyjádřením viny. V této souvislosti připomíná, že je-li nezbytné v rozhodnutích trestních soudů uvést skutečnosti týkající se zapojení dalších osob, měly by se soudy vyhnout sdělení více informací, než je nezbytné pro posouzení trestní odpovědnosti osob, jejichž věc je projednávána (viz bod 60). Soud shledává, že podle vyjádření vlády informace uvedené trestními soudy o společném plánu, který stěžovatel spolu s dalšími osobami vytvořil a použil (viz body 15–16), byly nezbytné podle § 25 odst. 2 (německého) trestního zákoníku (viz bod 30) pro stanovení, že M. S. spáchal krácení daně jako spolupachatel.

Dále shledává, že podle vyjádření vlády (viz bod 54) byl závěr trestních soudů, že stěžovatel úmyslně a protiprávně spáchal krácení daně (viz bod 16), nezbytný podle § 27 odst. 1 (německého) trestního zákoníku (viz bod 31) pro stanovení, že M. S. a N. D. byli účastníky tohoto trestného činu. Soud poznamenává, že stěžovatel toto vyjádření vlády nezpochybnil, ani neuvedl, jak měly trestní soudy odsoudit M. S. a N. D. bez těchto sporných tvrzení. Stěžovatel pouze tvrdil, že když o něm krajský soud hovořil v písemném vyhotovení rozsudku proti C. S. (viz body 20 a 47), použil mnohem mírnější jazyk. V této souvislosti bere Soud na vědomí argument vlády, že rozsudek proti C. S. není srovnatelný s tím proti M. S. a N. D. (viz bod 55). Neshledal proto žádný náznak toho, že by sporná tvrzení byla pro posouzení trestní odpovědnosti M. S. a N. D. podle vnitrostátního práva nadbytečná, a to bez ohledu na skutečnost, že se oba ke svému zapojení do trestných činů přiznali. V této souvislosti Soud bere na vědomí rozhodnutí Spolkového ústavního soudu ze dne 27. 1. 2023, konkrétně ve vztahu k požadavku na použití přesného a výstižného jazyka (viz bod 35).

64. Soud dále poznamenává, že trestní soudy se vyvarovaly učinění závěrů ve vztahu ke stěžovatelově „vině“ (*Schuld*) podle německého trestního práva, především zda mohl stěžovatel namítnout, že jednal v právním omylu o podvodné povaze „Cum-Ex“ transakcí [viz body 16 písm. f) a 28], a že rozhodnutí bylo v souladu s principem „omezené akcesority účastenství“ podle vnitrostátního práva (viz bod 31).

65. Bere taktéž na vědomí argument vlády, že absence zjištění o stěžovatelově „vině“ (*Schuld*) podle německého trestního práva znamená, že trestní soudy nerozhodly předčasně o jeho vině, tedy trestní odpovědnosti (viz bod 52). Poznamenává k tomu, že přestože je porušení presumpce nevinu posuzováno podle autonomního výkladu Úmluvy, musí být při rozhodování, zda určité prohlášení představuje prohlášení viny v trestním řízení, zohledněny právní výrazy zavedené a zaužívané ve vnitrostátním právu (viz rozsudek ze dne 3. 10. 2019, Fleischner proti Německu, č. 61985/12, body 65 a 69; ve vztahu k relevanci vnitrostátního práva viz také Karaman, cit. výše, bod 69).

66. Soud dále zjišťuje, že v rozporu se stěžovatelovým zavádějícím tvrzením (viz bod 50) neměla podle německého trestního práva sporná tvrzení žádný závazný účinek pro soud projednávající jeho případ. Podle ustanovení německého práva nelze převzít žádné závěry o stěžovatelově vině z trestního řízení, jehož nebyl účastníkem (viz Karaman, cit. výše, bod 65), a obviněný je chráněn presumpcí nevinu.

67. Soud musí nicméně posoudit, zda byla odůvodnění trestních soudů v projednávané věci formulována způsobem vzbuzujícím pochybnosti o možném předčasném vyjádření stěžovatelovy viny (Karaman, cit. výše, bod 65).

68. Soud shledává, že když trestní soudy v písemných vyhotoveních rozsudků stěžovatele označovaly za „samostatně stíhanou osobu“, zdůraznily tím, že nerozhodují o vině stěžovatele, ale v souladu s vnitrostátní úpravou trestního řízení posuzují pouze trestní odpovědnost obviněných, jichž se předmětné řízení týká, tedy konkrétně M. S. a N. D. (viz Karaman, bod 69, a Bauras, bod 54, obojí cit. výše; srov. rozsudek SDEU, AH a další, cit. v bodě 36, ve vztahu k vyjádřením v dohodě o vině a trestu uzavřené pouze jedním z několika obviněných).

69. Nadto Soud poznamenává, že vyjádření trestních soudů neměla v konečném důsledku na řízení proti stěžovateli žádný škodlivý účinek (viz bod 23).

70. Ve světle uvedených úvah Soud uzavírá, že sporná tvrzení v odůvodnění rozsudku krajského soudu ze dne 18. 3. 2020 a rozsudku Spolkového soudního dvora ze dne 28. 7. 2021 neměla žádný škodlivý účinek a neporušila tudíž princip presumpce nevinu.

71. Nedošlo tudíž k porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy.

II. TVRZENÉ PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ODSTAVCE 1 ÚMLUVY

72. Stěžovatel dále namítal, že sporná tvrzení v rozhodnutích trestních soudů ho stigmatizovala a nepříznivě ovlivnila jeho soukromý a profesní život. Konkrétně uvedl, že v důsledku těchto vyjádření musel rezignovat na své posty ve W-Bank a dalších společnostech, bylo mu odebráno volební právo ve W-Bank a jeho právo převést podíl ve W-Bank bylo omezeno. Odkázal přitom na čl. 8 odst. 1 Úmluvy, jehož relevantní část zní:

„Každý má právo na respektování svého ... soukromého života...”

73. Vláda uvedla, že vyjádření neporušila čl. 8 odst. 1 ze stejného důvodu, proč neporušila čl. 6 odst. 2 Úmluvy.

A. K přijatelnosti

74. Soud shledává, že uvedená námitka má spojitost s tou přezkoumanou výše, a musí proto být taktéž prohlášena za přijatelnou.

B. K věci samé

75. Vzhledem k výše uvedenému závěru, že vyjádření v rozhodnutích krajského soudu a Spolkového soudního dvora o stěžovatelově zapojení do trestných činů spáchaných M. S. a N. D. neporušila čl. 6 odst. 2 Úmluvy (viz body 61–71), Soud shledává, že tato vyjádření za okolností projednávaného případu nepředstavují samostatnou otázku podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy (viz obdobně rozsudek ze dne 3. 2006, Erikan Bulut proti Turecku, č. 51480/99, bod 59).

VÝROK

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. *prohlašuje* stížnost za přijatelnou;
2. *rozhoduje*, že nedošlo k porušení čl. 6 odst. 2 Úmluvy;
3. *rozhoduje*, že nevznikla samostatná otázka podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy.

(...)

(zpracovali JUDr. Petr Škvain, Ph.D. a Mgr. Bc. Kamila Tokošová)